

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ได้อธิบายไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทยที่จะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยที่สัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.8 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในขณะที่จำนวนประชากรวัยแรงงานได้เริ่มลดลงมาตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาวะที่ผลิตภาพแรงงานไทยก็ย่ำต่ำ เนื่องจากปัญหาคุณภาพแรงงาน ความล่าช้าในการพัฒนาเทคโนโลยี และปัญหาการบริหารจัดการจึงเป็นข้อจำกัดในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและศักยภาพการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการสร้างรายได้และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาคุณภาพคนพบว่ายังมีปัญหาในแต่ละช่วงวัยและส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงกันตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่พัฒนาการไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ การพัฒนาความรู้และทักษะของแรงงานไม่ตรงกับตลาดงาน ขณะที่ผู้สูงอายุมักมีปัญหาสุขภาพและมีแนวโน้มอยู่คนเดียวสูงขึ้น ครอบครัวมีรูปแบบที่หลากหลายและเปราะบางส่งผลต่อการบ่มเพาะให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ ประกอบกับการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยผ่านสังคมยุคดิจิทัล ในขณะที่คนไทยจำนวนไม่น้อยยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อวิถีชีวิตค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต การพัฒนาในระยะต่อไปจึงต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคน ให้มีความสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะ การเรียนรู้ และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ต่อสังคมส่วนรวม มีทักษะความรู้และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็วบนพื้นฐานของการมีสถาบันทางสังคม ที่เข้มแข็งทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันชุมชน และภาคเอกชนที่ร่วมกันพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพ สูง อีกทั้งยังเป็นทุนทางสังคมสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, 2559: 65) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2542: 3) จะเห็นได้ว่า ทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ล้วนได้กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจโดยผ่านกระบวนการด้านการศึกษาเป็นสำคัญ รวมถึงนโยบายและเป้าหมายของสภามหาวิทยาลัยในการพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พ.ศ. 2557-2561 ข้อ 2 นโยบายด้านการผลิตครู ส่งเสริมวิทยฐานะครู และบุคลากรทางการศึกษา นโยบายข้อ 1 ผลิตครูศาสตรบัณฑิตที่มีสมรรถนะสูงได้มาตรฐานวิชาชีพสอดรับประชาคมอาเซียน โดยมีเป้าหมายให้บัณฑิตมีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และบัณฑิตมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพครู (นโยบายและเป้าหมายของสภามหาวิทยาลัยในการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พ.ศ. 2557-2561, Online: 2) จึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาคุณภาพของคนไทยมีปัจจัยสำคัญมาจากการให้การศึกษาเป็นหัวใจหลักและมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในฐานะสถาบันทางการศึกษาชั้นสูงของประเทศได้มีความพยายามและได้กำหนดนโยบายและเป้าหมายเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยไว้อย่างชัดเจนดังกล่าว

คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเป็นมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ และเป็นการฝึกทักษะและสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อให้ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษา เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภา กำหนด ในวิจัยเรื่องนี้เน้นในส่วนของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะที่นักศึกษาจะมีสาระการฝึกทักษะและสมรรถนะของวิชาชีพครู ประกอบด้วยสาระการฝึกทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอน วิชาเอก การวัดและประเมินผล และนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือแบ่งปันความรู้ในการสัมมนาการศึกษา เพื่อให้ศึกษามีสมรรถนะที่ประกอบด้วยความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเอก ความสามารถในการประเมิน ปรับปรุง และศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน และความสามารถในการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย (ราชกิจจานุเบกษา, 2556: 71; ธีรังกูร วรบำรุงกุล, 2558: 418-419) คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูผู้ที่จะเป็นผลผลิตของมหาวิทยาลัยที่จะออกไปสู่สังคมภายนอกด้วยการประกอบอาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา หรืออาชีพอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่นักศึกษาได้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องประกอบด้วย การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) และการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) จากอดีตที่ผ่านมาการประกันคุณภาพได้เน้นหนักไปที่การประกันคุณภาพทั้งองค์กร (Institutional Quality Assurance) เสียมากกว่า เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กำหนด การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเป็นวิธีการในการพัฒนานักศึกษาที่มีระบบ มีขั้นตอน ที่สามารถทำให้นักศึกษามีคุณภาพโดยการได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติหน้าที่สอนและภาระงานต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย จึงเป็นผลลัพธ์อีกตัวหนึ่งที่เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพในการควบคุม การตรวจสอบและการประเมินผลของการบริหารจัดการทั้งในระดับมหาวิทยาลัย คณะ และสาขาวิชาได้เป็นอย่างดี มหาวิทยาลัย คณะ และสาขาวิชาจึงควรให้ความสำคัญในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาอย่างรอบด้าน เพราะจะมีผลทำให้นักศึกษามีพัฒนาการด้าน การศึกษาครบทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา

ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ละเอียดลงไปในระดับสาขาวิชา และจากการสำรวจข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในทุกระดับชั้นยังไม่ปรากฏข้อมูล ทั้งที่เป็นเอกสารที่สามารถนำมาสืบค้นและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาได้ จึงเป็นการเสียโอกาสในการพัฒนานักศึกษาในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านการประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context Evaluation: C) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) และการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation: I) ที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเป็นอย่างมาก

การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาจะมีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ใฝ่เรียนรู้ มีความคิดริเริ่มด้วยความระมัดระวัง มีสำนึกในศีลธรรมและจริยธรรม ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร อดทน มีสติ ใช้ปัญญาที่จะนำไปสู่ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เป็นต้น รวมถึงการผลิตครูศาสตร์บัณฑิตที่มีสมรรถนะสูงได้มาตรฐานและมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายและเป้าหมายของสภามหาวิทยาลัยในการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พ.ศ. 2557-2561 รวมถึงการที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขได้ บุคลากรทางการศึกษาและครูในยุคนิเทศศาสตร์จะต้องเป็นคนเก่ง และเป็นคนดี สามารถเป็นต้นแบบให้แก่ผู้เรียนได้ นอกจากจะถ่ายทอดความรู้แล้วยังต้องเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ กระตุ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ตลอดจนสร้าง ประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งในระบบ นอก ระบบ และตามต้องการ โดยผู้เรียนได้เรียนรู้ภายใต้บรรยากาศของความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้เรียนรู้จากภาพ แสง สี เสียง เพลง และคำพูด เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงองค์ความรู้อย่างแท้จริง คือ มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้สามารถนำองค์ความรู้นั้นไปใช้แก้ปัญหา (พิชญานา ยืนยาว และณัฐวรรณ พุ่มตียิ่ง, 2560: 907) การประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ (Hot Issue) ที่จำเป็นต้องได้รับการติดตามและตรวจสอบอย่างรอบด้าน ด้วยการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบซิป (CIPP Model) โดยใช้ซิปบี (CIPPI Model) ของสต๊อฟเฟิลบีมและซิงฟิลด์ (Stufflebeam and Shinkfield., 2007: 333) ในการประเมินด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบหรือสัมฤทธิ์ผลที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เป็นหลักการที่จะสามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้ทราบถึงผลสรุปของการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ว่า บรรลุตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด เพื่อใช้เป็นกรอบ เป็นตัวอย่างที่ดีในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนและพัฒนานักศึกษาที่จะเป็นแม่พิมพ์ของชาติต่อไป

คำถามวิจัย

คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ทั้งในการประเมินคุณภาพด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อประเมินคุณภาพด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยออกเป็น 3 ด้าน คือ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบจากการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

เลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง จำนวน 5 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 5 คน และนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา จำนวน 5 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษา จำนวน 5 แห่ง คือ โรงเรียนชลบุรีราชวิทยาคาร อำเภอชลบุรี จังหวัดจันทบุรี โรงเรียนตงวิทยาคาร อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี โรงเรียนหนองบอนวิทยาคม อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด โรงเรียนศิริเวสรัตน์เพ็ชรอุบลรัตน์ อำเภอเมือง จังหวัดตราด และโรงเรียนคลองใหญ่วิทยาคม อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 1 ทำให้ทราบคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- 2 ทำให้ได้ข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- 3 เพื่อศึกษาวิจัยศึกษาวิจัยต่อยอดด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในระดับสูงขึ้นไปได้
- 4 ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ให้มีคุณภาพมากขึ้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี